

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ КРЕДИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

© 2014 ОМЕЛЬЧЕНКО О. І.

УДК 336.711:303

Омельченко О. І. Комплексне оцінювання кредитного потенціалу банківської системи в умовах невизначеності

Підвищення конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку та нівелювання наслідків структурних диспропорцій, що склалися за кризовий період, можливе за рахунок оптимізації механізмів реалізації кредитування, підвищення адаптивності кредитного ринку, його здатності адекватно реагувати на зростаючий кредитний попит. У цьому контексті зростає роль сформованого кредитного потенціалу банківської системи, а також методів його оцінки та шляхів управління. Було проаналізовано різні підходи до структуризації кредитного потенціалу та визначено основні його складові елементи. У статті доведено необхідність врахування ступеня невизначеності зовнішнього середовища в процесі оцінювання кредитного потенціалу банку та банківської системи. Тому на засадах системного підходу сформовано комплексний трьохрівневий показник кредитного потенціалу банку та банківської системи, який пропонується розраховувати шляхом застосування методу ентропії та який покладено в основу методичного підходу до оцінювання кредитного потенціалу. Даний підхід дозволяє не тільки провести всебічний аналіз складових потенціалу, а врахувати ступінь їх нестабільності в результаті впливу зовнішнього середовища.

Ключові слова: банківська система, ентропія, комплексний підхід, кредитний потенціал, оцінка.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 4. **Бібл.:** 26.

Омельченко Оксана Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра банківської справи, Харківський національний економічний університет (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

УДК 336.711:303

UDC 336.711:303

Омельченко О. И. Комплексное оценивание кредитного потенциала банковской системы в условиях неопределенности

Повышение конкурентоспособности экономики Украины на мировом рынке и нивелирование последствий структурных диспропорций, сложившихся за период кризиса, возможны за счет оптимизации механизмов реализации кредитования, повышения адаптивности кредитного рынка, его способности адекватно реагировать на растущий кредитный спрос. В этом контексте возрастает роль сформированного кредитного потенциала банковской системы, а также методов его оценки и путей управления. Были проанализированы различные подходы к структуризации кредитного потенциала и определены основные его составляющие элементы. В статье доказана необходимость учета степени неопределенности внешней среды в процессе оценки кредитного потенциала банка и банковской системы. В связи с этим на основе системного подхода сформирован комплексный трехуровневый показатель кредитного потенциала банка и банковской системы, который предлагается определять путем применения метода энтропии и который положен в основу методического подхода к оценке кредитного потенциала. Данный подход позволяет не только провести всесторонний анализ составляющих потенциала, но и учесть степень их нестабильности в результате воздействия внешней среды.

Ключевые слова: банковская система, комплексный подход, кредитный потенциал, оценка, энтропия.

Рис.: 2. **Табл.:** 1. **Формул:** 4. **Библ.:** 26.

Омельченко Оксана Игоревна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра банковского дела, Харьковский национальный экономический университет (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

Omelchenko Oksana I. Complex Assessment of Credit Potential of the Banking System under Conditions of Uncertainty

Increase of competitiveness of the Ukrainian economy in the world market and evening-out consequences of structural disproportions that formed during the crisis are possible by means of optimisation of mechanisms of realisation of crediting, increase of adaptability of the credit market and its ability to adequately react to the growing credit demand. The role of the formed credit potential of the banking system and its methods of assessment and ways of management increases in this context. The article analyses various approaches to structuring of the credit potential and identifies its main components. The article shows a necessity of accounting the degree of uncertainty of external environment in the process of assessment of the credit potential of a bank and the banking system. In this connection the article uses a system approach to form a complex three-level indicator of the credit potential of a bank and the banking system, which is proposed to determine by means of application of the entropy method and which lies in the basis of the methodical approach to assessment of the credit potential. This approach allows an all-sided analysis of components of potential and consider the level of their instability in the result of impact of external environment.

Key words: banking system, complex approach, credit potential, assessment, entropy.

Pic.: 2. **Tabl.:** 1. **Formulae:** 4. **Bibl.:** 26.

Omelchenko Oksana I. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Banking, Kharkiv National University of Economics (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: ome_l_o@mail.ru

У сучасних умовах розвитку України особливої уваги потребує питання виходу на траєкторію стабільного економічного зростання, яке багато в чому залежить від наявних в банківській системі кредитних можливостей, тобто сформованого кредитного потенціалу та його ефективного використання. Відтак, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних банків, негативний вплив на діяльність яких чинять наслідки структурних диспропорцій, відлуння фінансової кризи, нестабільність політичної, економічної та соціальної сфери набуває все більшої актуальності.

Специфіка банківської діяльності обумовлює високу залежність від впливу цілого ряду факторів і, як наслідок,

досягнення цілей конкурентної боротьби в умовах невизначеності зовнішнього середовища, яке обумовлює додаткові ризики, можливе лише за умови формування обґрунтованих заходів з управління позицією банку на ринку послуг і, зокрема, на кредитному ринку [11; 15, с. 210; 23, с. 82].

Необхідність адекватного виміру кредитного потенціалу банку за таких умов визначає потребу в розробці та реалізації універсального методичного підходу до оцінювання кредитного потенціалу банку, а також можливість його порівняння з конкурентами на ринку банківських послуг в цілому або на окремих його сегментах. Своєчасні та об'єктивні аналіз і оцінка адекватності кредитного потенціалу банку

його кредитному попиту дозволяє оперативно адаптуватися до швидких змін розмірів кредитних коштів, що необхідні, без втрати встановленого рівня ліквідності банку.

Слід зазначити, що у зарубіжній та вітчизняній науковій літературі вчені приділяють значну увагу дослідженню механізму участі банків в організації грошово-кредитних відносин як на макrorівні [3, с. 40; 7, с. 184; 24, с. 37], так і на мікрорівні (тобто між окремими економічними агентами [2, с. 37; 4, с. 18; 14, с. 84]). Однак проведений аналіз наявних точок зору показав, що в залежності від економічних умов і поставлених цілей досліджень, підходи до визначення та управління кредитним потенціалом формується діями науки неоднозначно і різнопланово. Так, наприклад, С. Галачієва, І. Ісаєва, І. Карбівничий, Г. Панова, І. Рикова, В. Шаповалов [4; 9; 10; 20 – 22] зводять оцінку кредитного потенціалу до оцінки вартості доступних ресурсів; У. Дрьомова, Н. Заславська, О. Колесніков, К. Яковенко [5; 8; 12; 23] у своїх роботах основну увагу приділяють аналізу попиту на ресурси на ринку капіталів; В. Адріанов, Сем Н. Базу, М. Корнеєв, В. Максимов, Кеннет Р. Пірок [1; 13; 17; 24; 25; 26] ототожнюють управління кредитним потенціалом з управлінням тільки кредитними ресурсами. Отже, у більшості наукових праць як основні ресурси кредитного потенціалу розглядаються лише фінансові ресурси і не уточнюється структура багатопланового ресурсного наповнення, що, у свою чергу, звужує базу для його оцінки та подальшого управління.

Метою роботи є вдосконалення методичного підходу до оцінювання кредитного потенціалу банків на основі структуризації його ресурсного наповнення на засадах комплексності та з урахуванням ступеня невизначеності, властивого сучасним економічним процесам.

Формування кредитного потенціалу повинно відповідати специфіці орієнтирів банку у сфері кредитної діяльності. Відповідно необхідно проводити структурування кредитного потенціалу банку з урахуванням тенденцій попиту на кредитні продукти банку,

тобто орієнтуватися на потреби наявних і потенційних клієнтів. Оскільки потреби банку в джерелах фінансування кредитного потенціалу і потреби його клієнтів у фінансуванні за рахунок коштів кредитного потенціалу тісно взаємопов'язані між собою, то взаємини банку і його клієнтів мають будуватися на основі партнерських відносин, які характеризуються такими параметрами: ліквідність, прибутковість, мінімізація ризиків, співвідношення структури власності та позикового капіталу.

Таким чином, заходи управління діяльністю банку мають орієнтуватися на встановлення стійких, стабільних і взаємовигідних стосунків між банком та клієнтом і формування умов для задоволення потреб останніх.

З урахуванням ступеня стабільності взаємовідносин банку та його клієнтів, а також функціональної ролі кожного джерела кредитного потенціалу в процесі реалізації кредитної політики, кредитний потенціал банку можна структурувати за такими групами (табл. 1) [10].

Але слід зазначити, що джерела кредитного потенціалу, хоча і мають конкретну форму та неоднакову функціональну роль, можуть бути використані для задоволення потреб в кредитах з боку будь-яких позичальників [6].

Основними функціями капітальної частини кредитного потенціалу є забезпечення масштабів кредитної діяльності банку та загального іміджу банку, постійна частина кредитного потенціалу забезпечує потребу в кредитних ресурсах постійних і великих клієнтів. Оперативна складова кредитного потенціалу призначена для забезпечення періодичних потреб в кредитах непостійних і малих клієнтів. Призначення нестабільної частини кредитного потенціалу полягає в забезпеченні банку короткостроковими коштами на покриття неврахованих раніше втрат.

Такий підхід до структурування передбачає, що основу кредитного потенціалу банку становлять не лише реальні ресурси, а й потенційні можливості їх ефективно використати з метою підвищення конкурентних позицій банку.

Як вже було зазначено, на сьогодні досі немає єдиної точки зору щодо аналізу та оцінки кредитного потенціалу

Таблиця 1

Структура кредитного потенціалу банку

Складові	Особливості	Функціональне значення	Джерело фінансування
Капітальна частина	Постійність; неповерненість; мультиплікаційний ефект	Забезпечення масштабів кредитної діяльності; обмеження сумісного капіталу; забезпечення іміджу банка-партнера	Власний капітал банку; конвертовані облігації; субординовані позики
Постійна частина	Задана терміновість, що забезпечує прогнозовану стабільність; можливість повернення по закінченню зберігання коштів з можливістю продовження; обмеження довгострокового зняття коштів	Забезпечення постійних потреб у кредитах великих і середніх клієнтів; забезпечення ліквідності	Довгострокові депозити фізичних та юридичних осіб; випущені банком сертифікати та облігації; міжбанківські депозити
Оперативна частина	Короткостроковість; можливість повернення без можливості продовження; можливість дострокового зняття; можливість трансформації	Забезпечення періодичних потреб у кредитах тимчасових і малих клієнтів	Короткострокові депозити фізичних та юридичних осіб; залишки на рахунках, динаміка яких визначена банком; міжбанківські позики
Нестабільна частина	Нестабільність; короткостроковість	Короткострокові потреби в швидких грошах; покриття неврахованих втрат	Короткострокові міжбанківські позики; кошти до запитання

банку. Існуючі науково-методичні підходи до оцінки ефективності використання окремих складових цього потенціалу не дають можливості визначити ключові напрямки підвищення стійкості банку в цілому, формування його кредитного потенціалу, формалізувати шляхи його укріплення.

Методика оцінювання кредитного потенціалу банку повинна відповідати принципам сучасної концепції комплексного, інтегрованого, превентивного та адаптивного менеджменту.

З метою комплексного оцінювання кредитного потенціалу банку доцільно сформувати систему часткових показників, які всебічно характеризують визначені складові структури кредитного потенціалу. При побудові такої системи було враховано такий ряд вимог:

- ✦ показники мають повно та всебічно характеризувати явище або процес;
- ✦ показники мають бути змістовні, недубльовані, логічно пов'язані один з одним;
- ✦ показники мають розглядатися всі разом, а не окремо один від одного.

Але проводити аналіз кожного показника в динаміці за кожним суб'єктом банківської системи, а потім співставляти тенденції їх зміни є часо- та трудомістким процесом. Тому для порівняння та комплексного аналізу соціально-економічних об'єктів, які характеризуються великою кількістю ознак, використовуються комплексні (інтегральні показники). Їх розрахунок та проведення на цій основі аналіз вирішують проблему упорядкування багатомірного статистичного матеріалу в єдину кількісну характеристику, дають можливість побудови узагальнюючої оцінки складного явища або процесу [16].

Тож шляхом об'єднання сукупності часткових показників в єдиний пропонується визначати узагальнюючий (комплексний) показник кредитного потенціалу банку (рис. 1).

У науковій літературі представлено велику кількість підходів до побудови інтегрального (комплексного, узагальнюючого) показника різних соціально-економічних явищ і процесів, кожний із яких має свої переваги та недо-

ліки. Оскільки всім соціально-економічним системам властивий невизначений (ентропійний) характер, вважаємо, що найбільш обґрунтованим підходом до комплексної оцінки кредитного потенціалу банку є метод ентропії. Крім того, на відміну від інших методик розрахунку узагальнюючого показника, цей метод дозволяє враховувати навантаження кожної складової у складі комплексного показника. Сутність його полягає в такому.

Система стабільна тільки у разі стабільності кожного її елемента (ознаки). Якщо який-небудь елемент (ознака) нестабільний, то ця нестабільність впливатиме на загальний стан системи та усіх її складових. Значущість кожного елемента (ознаки) системи динамічна та характеризується величиною його ентропії, під якою розуміється «...ступінь невизначеності системи, міра неупорядкованості елементів (ознак) будь-якої системи» [18; 19].

Ентропія елемента (ознаки) зростає у разі збільшення розкиду в його оцінках. А зі збільшенням ентропії збільшується значущість елемента (ознаки). Якщо ентропія елемента (ознаки) мала, то і його значущість у загальній сукупності елементів (ознак) теж мала. У такому випадку об'єкти, які досягли високих показників за ознаками з великою ентропією, повинні мати більше інтегральне значення

Таким чином, формулу комплексного показника кредитного потенціалу i -го банку (K_i) можна представити таким чином [18]:

$$K_i = \sum_{\chi=1}^n \omega_{\chi} z_{\chi i}, \quad (1)$$

де χ – коефіцієнт значущості стандартизованої χ -ої складової показника кредитного потенціалу;

$z_{\chi i}$ – кількісна стандартизована оцінка χ -ої складової показника кредитного потенціалу i -го банку.

Стандартизовану оцінку χ -ої складової показника кредитного потенціалу i -го банку пропонується визначати методом відносних різниць, який дозволяє стандартизувати різномасштабні змінні на основі формул (2 та 3) [18]:

Рис. 1. Структура комплексного показника кредитного потенціалу банку

а) для стимуляторів:

$$z_{\chi i} = \frac{x_{\chi i} - x_{\min \chi}}{x_{\max \chi} - x_{\min \chi}}, \quad (2)$$

б) для дестимуляторів:

$$z_{\chi i} = \frac{x_{\max \chi} - x_{\chi i}}{x_{\max \chi} - x_{\min \chi}}, \quad (3)$$

де $x_{\chi i}$ – фактичне значення χ -ої складової показника кредитного потенціалу i -го банку;

$x_{\min \chi}$ і $x_{\max \chi}$ – відповідно мінімальне й максимальне значення відповідної складової показника кредитного потенціалу i -го банку.

Коефіцієнт значущості χ стандартизованої χ -ої складової показника кредитного потенціалу банку розраховується за формулою (4) [18].

$$\omega_{\chi} = \frac{\delta_{\chi}}{\sum_{\chi=1}^n \delta_{\chi}}, \quad (4)$$

де δ_{χ} – ентропія χ -ої складової показника кредитного потенціалу банку;

n – кількість складових, за допомогою яких оцінюється кредитний потенціал i -го банку.

У свою чергу значення складових показника кредитного потенціалу банку розраховується як інтегральне значення часткових показників, за допомогою яких оцінюються дані елементи. Таким чином, утворюється певне згортання від часткових показників по складових до комплексного показника по банку або по банківській системі загалом.

На основі вищевикладеного автором удосконалено методичний підхід до оцінювання кредитного потенціалу банку та банківської системи загалом, в основу якого покладено розрахунок комплексного показника кредитного потенціалу банку, що має трьохрівневу структуру: 1 – інтегральний показник; 2 – складові; 3 – часткові показники (рис. 2).

У звичайних прямокутних рамках наведено назву та сутність етапів проведення оцінювання кредитного потенціалу, а в прямокутних рамках з пунктирною лінією – результати, отримані на відповідному етапі.

Комплексний показник відображає загальне положення (рейтинг) банків за значенням фінансових показників їх діяльності в загальній сукупності банків. За допомогою системи фінансових складових кредитного потенціалу банку, зведених в єдиний показник, можна прогнозувати його значення, а також кредитний ризик. Проте даний показник не може бути єдиним фактором при оцінці кредитного потенціалу банку, оскільки не враховує якісні характеристики кредитного потенціалу банку, але для складання оперативної його оцінки він є достатньо прийнятним.

ВИСНОВКИ

Таким чином, з проведеного дослідження можна стверджувати, що обсяги та ефективність використання кредитного потенціалу банківської системи визначають напрями розвитку вітчизняної економіки, впливають на її результативність, та забезпечують реалізацію довгострокових національних інтересів країни.

У роботі доведено необхідність вибору оптимального інструментарію оцінки кредитного потенціалу банку, який дозволив би оперативно визначити внутрішні можливості та слабкі сторони в його діяльності та виявляти прихова-

ні резерви. Відповідно до цього було запропоновано методичний підхід до оцінювання кредитного потенціалу банку та банківської системи шляхом розрахунку комплексного трьохрівневого показника кредитного потенціалу методом ентропії. Такий підхід дозволяє всебічно оцінити кредитний потенціал як окремого банку в динаміці, так і провести порівняння сукупності банків між собою, враховуючи ступінь нестабільності кожної складової потенціалу. Подальшим напрямом наукових розробок має стати дослідження впливу ендогенних та екзогенних факторів на рівень кредитного потенціалу банківської системи та формування відповідно-го інструментарію щодо їх оцінки. ■

ЛІТЕРАТУРА

- 1. Адрианов В. Д.** Россия: экономический и инвестиционный потенциал / В. Д. Адрианов. – М. : Экономика, 2009. – 662 с.
- 2. Белоцерковский В. И.** Моделирование эффективной структуры кредитного потенциала коммерческого банка / В. И. Белоцерковский, М. В. Корнеев, Е. Э. Миляева // Межвузовский сборник научных трудов «Экономика. Управление. Финансы». – Тула : ТГУ, 2010. – С. 35 – 41.
- 3. Водянов А. Г.** Экономические мощности и потенциал: состояние и использование / А. Г. Водянов // Экономист. – 2009. – № 9. – С. 39 – 41.
- 4. Галачиева С. В.** Ресурсное обеспечение макрорегиона в координатах императивов устойчивого социально-экономического развития : автореф. дис. д-ра экон.наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / С. В. Галачиева. – Кисловодск : Учреждение Российской академии наук Институт информатики и проблем регионального управления КБНЦ РАН, 2011. – 48 с.
- 5. Дрьомова У. В.** Проблемні аспекти формування та оцінки потенціалу розвитку банківського довгострокового кредитування / У. В. Дрьомова // Вісник Севастопольського технічного університету. – 2011. – № 37. – С. 105 – 109.
- 6. Єпіфанов А. О.** Управління банківськими ризиками / А. О. Єпіфанов // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 жовтня 2008 р.) : у 2-х т./ Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2008. – Т. 1. – С. 10 – 12.
- 7. Зайцева Е. С.** Инвестиционный потенциал предприятия и оптимизация его использования в условиях рынка : дисс. ... канд. экон. наук / Е. С. Зайцева. – Москва, 2000. – 195 с.
- 8. Заславська Н. П.** Ресурсне забезпечення банками кредитного потенціалу регіонів / Н. П. Заславська // Матеріали міжнародних науково-практичних конференцій ЗақДУ. – 2012. – № 25. – С. 182 – 193.
- 9. Исаева Е. И.** Банковское дело / Е. И. Исаева. – М. : Изд. центр ЕАОИ, 2011. – 317 с.
- 10. Карбівничий І. В.** Методологічні основи формування кредитних ресурсів банків / І. В. Карбівничий // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 1, том 2. – Економічні науки. – С. 59 – 64.
- 11. Коваленко В. В.** Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи : монографія / В. В. Коваленко, О. В. Крухмаль. – Суми : УАБС НБУ, 2007. – 198 с.
- 12. Колесніков О. О.** Управління стратегічним потенціалом підприємства : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.06.01 «Економіка підприємств і форми господарювання» / О. О. Колесніков. – Харків, 2005. – 21 с.
- 13. Корнеев М. В.** Управление кредитным потенциалом коммерческого банка : автореф. дисс. канд. экон. наук : спец.

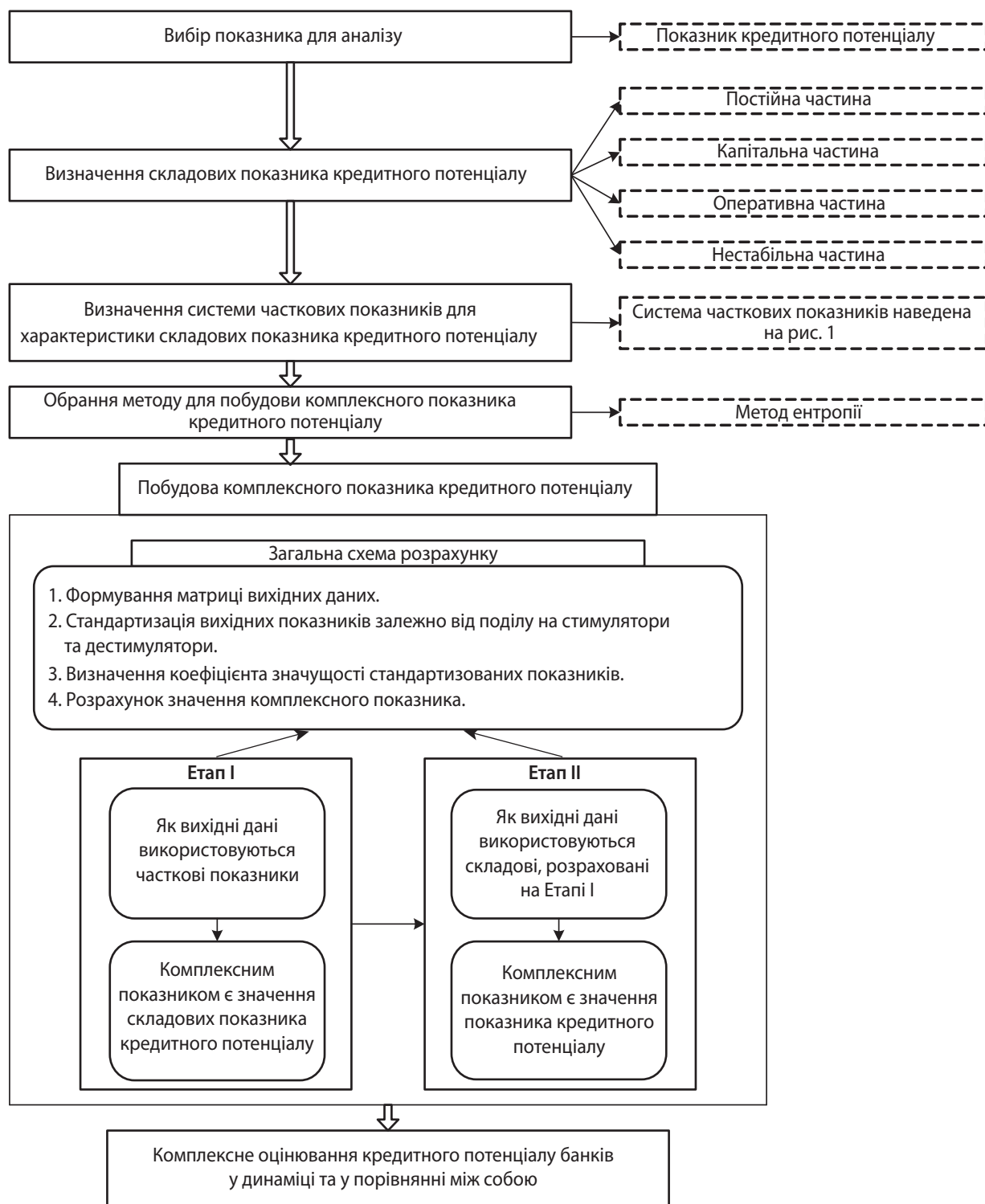

Рис. 2. Методичний підхід до оцінювання кредитного потенціалу банку та банківської системи

08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / М. В. Корнеев. – Тула, 2004. – 20 с.

14. Костерина Т. М. Кредитная политика и кредитные риски : Учеб. пособие / Т. М. Костерина. – М. : Московский государственный университет экономики, статистики и информатики, 2003. – 373 с.

15. Кривич Я. М. Формування системи управління інноваційним потенціалом банку / Я. М. Кривич, К. Ю. Тверітін // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – Вип. 34. – С. 210 – 218.

16. Кузьминчук Н. В. Методический подход к оценке эффективности деятельности банка методом таксономическо-

го анали за / Н. В. Кузьминчук, Д. Г. Доля // Бизнес Информ. – 2010. – № 6. – С. 66 – 69.

17. Максимов В. В. Методологія оцінки та забезпечення ефективного використання економічного потенціалу регіону : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.10.01 / В. В. Максимов. – Донецьк, 2002. – 38 с.

18. Омельченко О. І. Інтегральне оцінювання рівня життя населення регіонів України методом ентропії / О. І. Омельченко // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 2(116). – С. 137 – 146.

19. Омельченко О. І. Методичне забезпечення оцінки та діагностики діяльності банку на ринку платіжних інструментів

/ О. І. Омельченко, А. О. Сиволоб // Бизнес Информ. – 2012. – № 3. – С. 206 – 209.

20. Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка : монография / Г. С. Панова. – М. : ДИС, 2010. – 464 с.

21. Рыкова И. Н. Кредитный потенциал коммерческого банка, его роль в деятельности банка и методология оценки / И. Н. Рыкова, Н. В. Фисенко // Финансы и кредит. – 2005. – № 25 (193). – С. 10 – 20.

22. Шаповалов В. А. Кредитная политика и механизм ее реализации : дисс. ... канд. эк. наук спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / В. А. Шаповалов. – Саратов : Саратовский государственный социально-экономический университет, 2011. – 163 с.

23. Яковенко К. С. Сучасні погляди до формування та управління кредитним потенціалом банку / К. С. Яковенко // Збірник наукових праць «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики». – 2012. – № 1 (ч. 2). – С. 82 – 89.

24. Pirok Kenneth R. Managing Credit Department Functions: A Manager's Guide to Improving Loan Analysis, Documentation and Reporting (Hardcover) / Kenneth R. Pirok. – Probus Professional Pub, 2007. – 225 p.

25. Sam N. Basu. Strategic Credit Management / Sam N. Basu, Harold L. Rolfes. – John Wiley & Sons, 2005. – 239 p.

26. Thompson A. A. Jr. Strategic Credit Management: Concepts and Cases / A. A. Jr. Thompson, A. J. Strickland III. – 3rd edition. – Plano, Tex : Business publications. – 2009. – 400 p.

REFERENCES

Adrianov, V. D. *Rossia: ekonomicheskii i investitsionnyy potentsial* [Russia : economic and investment potential]. Moscow: Ekonomika, 2009.

Belotserkovskiy, V. I., Korneev, M. V., and Miliayeva, E. E. "Modelirovanie effektivnoy struktury kreditnogo potentsiala kommercheskogo banka" [Modeling effective lending capacity of the structure of a commercial bank]. *Ekonomika. Upravlenie. Finansy* (2010): 35-41.

Dryomova, U. V. "Problemnii aspekty formuvannia ta otsinky potentsialu rozvytku bankivskoho dovhostrokovoho kredytuvannia" [Problematic aspects of the development and evaluation of potential long-term bank loans]. *Visnyk SevNTU*, no. 37 (2011): 105-109.

Galachieva, S. V. "Resursnoe obespechenie makroregiona v koordinatah imperativov ustoiichivogo sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya" [Resourcing macro-coordinates imperatives of sustainable socio-economic development]. *Avtoref. dyss. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.05*, 2011.

Isaeva, E. I. *Bankovskoe delo* [Banking]. Moscow: ITs EAOI, 2011.

Jr. Thompson, A. A., and Strickland III, A. J. *Strategic Credit Management: Concepts and Cases* Plano, Tex: Business publications, 2009.

Karbinvychi, I. V. "Metodolohichni osnovy formuvannia kredytnykh resursiv bankiv" [Methodological bases of credit resources of banks]. *Visnyk KhNU*, vol. 2, no. 1 (2010): 59-64.

Kovalenko, V. V., and Krukmal, O. V. *Antykrizove upravlinnia v zabezpechenni finansovoi stiiikosti bankivskoi systemy* [Crisis management in ensuring the financial stability of the banking system]. Sumy: UABS NBU, 2007.

Kolesnikov, O. O. "Upravlinnia stratehichnym potentsialom pidpriemstva" [Managing strategic potential of the company]. *avtoref. Dys. ... kand. ekon. nauk: 08.06.01*, 2005.

Korneev, M. V. "Upravlenie kreditnym potentsialom kommercheskogo banka" [The credit potential commercial bank]. *Avtoref. diss. ... kand. ekon. nauk: 08.00.10*, 2004.

Kosterina, T. M. *Kreditnaia politika i kreditnye riski* [Credit policy and credit risks]. Moscow: MESI, 2003.

Kryvych, Ya. M., and Tveritin, K. Yu. "Formuvannia systemy upravlinnia innovatsiinym potentsialom банку" [Formation of

management innovation potential of the bank]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, no. 34 (2012): 210-218.

Kuzminchuk, N. V., and Dolia, D. G. "Metodicheskii podkhod k otsenke effektivnosti deiatelnosti banka metodom taksonomicheskogo analiza" [Methodical approach to evaluating the effectiveness of the bank by taxonomic analysis]. *Biznes Inform*, no. 6 (2010): 66-69.

Maksymov, V. V. "Metodolohiia otsinky ta zabezpechennia efektyvnogo vykorystannia ekonomichnoho potentsialu rehionu" [Assessment Methodology and effective use of the economic potential of the region]. *Avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.10.01*, 2002.

Omelchenko, O. I. "Intehralne otsiniuvannia rinvnia zhyttia naselennia rehioniv Ukrainy metodom entropii" [Integral assessment of living standards of Ukraine's regions by entropy]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 2 (116) (2011): 137-146.

Omelchenko, O. I., and Syvolob, A. O. "Metodychne zabezpechennia otsinky ta diahnostyky diialnosti банку na rynku platiznykh instrumentiv" [Methodical provision of assessment and diagnosis of the bank's activities in the market of payment instruments]. *Biznes Inform*, no. 3 (2012): 206-209.

Panova, G. S. *Kreditnaia politika kommercheskogo banka* [The credit policy of a commercial bank]. Moscow: DIS, 2010.

Pirok, Kenneth R. *Managing Credit Department Functions: A Manager's Guide to Improving Loan Analysis, Documentation and Reporting (Hardcover)*: Probus Professional Pub, 2007.

Rykova, I. N., and Fisenko, N. V. "Kreditnyy potentsial kommercheskogo banka, ego rol v deiatelnosti banka i metodolohiia otsenki" [Credit potential commercial bank, its role in the bank's activities and assessment methodology]. *Finansy i kredit*, no. 25 (193) (2005): 10-20.

Shapovalov, V. A. "Kreditnaia politika i mekhanizm ee realizatsii" [Credit policy and the mechanism for its implementation]. *Diss. ... kand. ekon. nauk: 08.00.10*, 2011.

Sam, N. Basu, and Harold, L. Rolfes. *Strategic Credit Management*: John Wiley & Sons, 2005.

Vodianov, A. G. "Ekonomicheskie moshchnosti i potentsial: sostoianie i ispolzovanie" [Economic power and potential : current status and use]. *Ekonomist*, no. 9 (2009): 39-41.

Yakovenko, K. S. "Suchasni pohliady do formuvannia ta upravlinnia kredytnym potentsialom банку" [Modern views of the formation and management of credit resources of the banks]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, vol. 2, no. 1 (2012): 82-89.

Yepifanov, A. O. "Upravlinnia bankivskymy ryzykamy" [Management of banking risks]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2008. 10-12.

Zaytseva, E. S. "Investitsionnyy potentsial predpriatiia i optimizatsiia ego ispolzovannia v usloviakh rynku" [Investment potential of the company and optimize its use in market conditions]. *Diss. ... kand. ekon. nauk*, 2000.

Zaslavska, N. P. "Resursne zabezpechennia bankamy kredytno potentsialu rehioniv" [Resource provision of bank credit potential]. *Materialy mizhnarodnykh naukovopraktychnykh konferentsii ZakDU*, no. 25 (2012): 182-193.